37 056 Samenvoeging van de gemeenten Best en Oirschot

Nr. 3 MEMORIE VAN TOELICHTING

1. Inleiding

Dit wetsvoorstel heeft betrekking op de samenvoeging van de gemeenten Best en Oirschot, gelegen in de provincie Noord-Brabant, tot de nieuwe gemeente Best-Oirschot. Deze samenvoeging is op initiatief van de betrokken gemeenten zelf tot stand gekomen en leidt tot een nieuwe gemeente die circa 51.200 inwoners telt en een oppervlakte van 135,7 km^2 heeft (waarvan 1,8 km^2 water). De nieuwe gemeente bestaat uit zes kernen: Best, Oirschot, Spoordonk, Westelbeers, Middelbeers en Oostelbeers. De beoogde datum van herindeling is 1 januari 2028.

Aanleiding voor het wetsvoorstel is het herindelingsadvies van de betrokken gemeenten (vastgesteld op 10 maart 2026) en de positieve zienswijze daarop van gedeputeerde staten van de provincie Noord-Brabant van 5 mei 2026.[1] In 2022 liet het bestuur van de gemeente Oirschot een onderzoek uitvoeren naar hun netwerksamenwerking. Hieruit kwam naar voren dat de gemeente kampte met bestuurskrachtproblematiek. In 2023 besloot Oirschot om verregaande samenwerking met de gemeente Best te verkennen. In reactie hierop liet het bestuur van de gemeente Best onderzoek doen naar haar toekomstbestendigheid. Alhoewel de bestuurskracht van Best op dat moment nog redelijk op orde was, zou de ambtelijke organisatie binnen afzienbare tijd kritisch onder druk komen te staan zo bleek uit dit onderzoek. Eind 2024 besloten beide gemeenteraden om een bestuurlijke fusie te verkennen, wat heeft geleid tot een principebesluit van beide gemeenteraden in 2025. Uit het herindelingsadvies blijkt dat beide gemeenteraden ervan overtuigd zijn dat een herindeling de meest duurzame en toekomstbestendige oplossing vormt voor de gesignaleerde problemen. Met de schaal- en kwaliteitssprong van deze herindeling kan de nieuwe gemeente Best-Oirschot naar het oordeel van beide gemeenteraden van nog meer betekenis zijn voor haar inwoners, ondernemers en betrokken gemeentebesturen.

In het volgende hoofdstuk worden de voorgeschiedenis en totstandkoming van het herindelingsadvies beschreven. Hoofdstuk 3 bevat de uitkomsten van de toets van het herindelingsadvies aan het

[1] Het herindelingsadvies met de bijbehorende documenten en de zienswijze van de provincie worden vanwege de omvang ervan niet als bijlagen bij de memorie van toelichting opgenomen. Deze stukken zijn raadpleeg baar via: https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gemeenten/gemeentelijke-herindeling.

Beleidskader gemeentelijke herindeling 2018 (hierna: Beleidskader).[2] De financiële consequenties van de herindeling komen in hoofdstuk 4 aan bod. In hoofdstuk 5 wordt ingegaan op de herindelingsverkiezingen en de naam van de nieuwe gemeente.

[2] Kamerstukken II 2018/19, 28 750, nr. 75.

2. Voorgeschiedenis en totstandkoming herindelingsadvies

De gemeente Oirschot is al een tijd op zoek naar mogelijkheden om de bestuurskracht te versterken om zo effectief de wettelijke en niet-wettelijke taken uit te kunnen voeren. De gemeente Oirschot kent een veelheid aan samenwerkingsverbanden. In 2018 koos de gemeente Oirschot daarom voor het model van thematische netwerksamenwerking, waarbij afhankelijk van het thema, lokaal, met een partnergemeente of een samenwerkingsverband wordt samengewerkt. Eind 2022 heeft een evaluatie plaatsgevonden om te bezien in hoeverre dit model richting de toekomst bijdraagt aan de bestuurlijke ambities en maatschappelijke opgaven. De uitkomsten van deze evaluatie landden in het rapport ‘Oirschot: zelfbewuste parel in de Brainportregio’ (2023).[3]

In het rapport beoordeelden de onderzoekers het netwerksamenwerkingsmodel als onhoudbaar en onwenselijk. De gemeente Oirschot zou onvoldoende toegerust zijn om zelfstandig de opgaven van de komende decennia het hoofd te bieden. In het rapport werd daarom geadviseerd om met de gemeente Best te verkennen of een ambtelijke fusie, met bestuurlijke fusie als perspectief, haalbaar en wenselijk zou zijn. De gemeenten Oirschot en Best kennen immers een lange historie van samenwerking. Zo maakte de gemeente Best ooit onderdeel van de gemeente Oirschot uit. Gelet op de bestaande intensieve samenwerkingsrelatie en de gedeelde opgaven tussen de twee gemeenten, werd Best door het rapport als meest passende partner gezien.

In juni 2023 heeft de gemeenteraad van Oirschot de uitkomsten van dit rapport onderschreven. Het model van netwerksamenwerking werd beëindigd en Oirschot deed een verzoek richting de gemeente Best om gezamenlijk een verkenning naar vergaande samenwerking te starten. Als reactie hierop heeft Best in 2024 een opdracht gegeven tot een quickscan om te beoordelen of Best zelfstandig in staat is om de bestuurlijke ambities en maatschappelijke opgaven waar te maken, gelet op schaal, organisatie en regionale context. De uitkomsten uit het onderzoek ‘Toekomst*Best*endig?!’ (2024) geven een gemengd beeld.[4] De bestuurskracht van de gemeente Best was op dat moment nog redelijk goed op orde. Tegelijk staat richting de toekomst vooral de ambtelijke organisatie onder druk. Het rapport concludeerde dat zelfstandigheid daarom niet toekomstbestendig is. Een bestuurlijke fusie met Oirschot werd als kansrijk en logisch perspectief gezien. In september 2024 onderschreef de gemeenteraad van Best de conclusies van dit rapport.

[3] Te raadplegen via https://best.notubiz.nl/vergadering/1404719
[4] Te raadplegen via https://best.notubiz.nl/vergadering/1404719

Vanaf dit moment zijn de besturen van de twee gemeenten gezamenlijk de haalbaarheid en wenselijkheid van een bestuurlijke fusie gaan verkennen. In november 2024 nemen beide gemeenteraden het besluit om een gezamenlijk verkennings- en participatiefase, gericht op een mogelijke herindeling, te doorlopen. De gemeenteraden gaven de colleges van B&W de opdracht om diverse deelonderzoeken uit te voeren. Naast de twee eerder genoemde rapporten zijn nog zeven aanvullende analyses gedaan naar de financiën en risicoduiding; de impact op de organisatie, bedrijfsvoering en dienstverlening; de gevolgen voor samenwerkingsverbanden; de inwonersoriëntatie; reflecties vanuit de regio; uitgangspunten en essentiële thema's vanuit de gemeenteraden; en kansen en zorgen vanuit de samenleving. De uitkomsten zijn samengenomen in één overkoepelende analyse.[5]

Op basis van deze overkoepelende analyse besloten beide gemeenteraden op 1 juli 2025 tot een principebesluit om met een participatief proces te komen tot een herindelingsontwerp (unaniem in Best en één tegenstem in Oirschot). Na het principebesluit is direct gezamenlijk gestart om te komen tot een visie voor de nieuwe gemeente en een herindelingsontwerp. In een vroege fase en op verschillende momenten zijn inwoners betrokken. Binnen de afzonderlijke gemeenten zijn wensen, kansen en waarden van inwoners besproken. De participatie heeft op verschillende manieren plaatsgevonden, zowel fysiek als online (zie paragraaf 3.1 onder maatschappelijk draagvlak). Op 2 december 2025 is het herindelingsontwerp door beide gemeenteraden vastgesteld. In Best werd het herindelingsontwerp unaniem aangenomen, in Oirschot was sprake van één tegenstem. Het herindelingsontwerp heeft hierna acht weken ter inzage gelegen, conform artikel 5, tweede lid, Wet algemene regels herindeling (hierna: Wet arhi).

De terinzagelegging heeft in totaal geleid tot 25 zienswijzen, waarvan 19 unieke zienswijzen. Een zienswijze van de ondernemingsraden van beide gemeenten, vijf zienswijzen van buurtgemeenten, twee zienswijzen van regionale samenwerkingsverbanden, negen zienswijzen van inwoners en twee zienswijzen van maatschappelijke organisaties. Na beoordeling, beantwoording en verwerking van de zienswijzen is het uiteindelijke herindelingsadvies op 10 maart 2026 in beide gemeenteraden vastgesteld, wederom unaniem in Best en met één tegenstem in Oirschot. Gedeputeerde staten van de provincie Noord-Brabant hebben vervolgens op 5 mei 2026 een zienswijze op het herindelingsadvies uitgebracht. Gedeputeerde staten zijn zonder meer positief over de voorgenomen herindeling.

[5] Te raadplegen via https://best.notubiz.nl/vergadering/1404719

3. Toets aan het Beleidskader gemeentelijke herindeling 2018

Het herindelingsadvies is door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (hierna: de minister) aan het geldende Beleidskader getoetst. Het Beleidskader stelt vast dat de voorkeur uitgaat naar herindelingen ‘van onderop’, dat wil zeggen op initiatief van de betrokken gemeentebesturen. Het is primair aan gemeentebesturen zelf om te werken aan versterking van hun bestuurskracht, zo nodig via een herindeling. Een gemeentelijk herindelingsadvies wordt door gedeputeerde staten, voorzien van hun zienswijze (artikel 5, derde lid, van de Wet arhi), aan de minister gezonden. De minister beoordeelt vervolgens of het herindelingsproces op de door de wetgever beoogde zorgvuldige wijze heeft plaatsgevonden.

Hierbij worden op grond van het beleidskader de volgende inhoudelijke criteria gehanteerd: (1) draagvlak, (2) bestuurskracht, (3) interne samenhang en nabijheid van bestuur en (4) regionale samenhang. Uit het herindelingsadvies moet blijken dat er bij inwoners, bestuurlijke partners en maatschappelijke partijen voldoende steun is voor het voornemen tot herindeling. Ook moet duidelijk worden dat de nieuwe gemeente beter in staat is de taken uit te voeren dan de individuele gemeenten die bij een herindeling betrokken zijn. De nieuwe gemeente moet een logische samenhang kennen en voldoende waarborgen kunnen bieden dat het gemeentebestuur voor inwoners nog steeds bereikbaar en nabij is. Tot slot moet de herindeling ook bijdragen aan evenwichtige regionale verhoudingen.

Na een periode waarin de gemeenten Oirschot en Best zich eerst afzonderlijk en later samen op verregaande samenwerking hebben georiënteerd, hebben de gemeenten zelf het initiatief genomen om te komen tot een herindelingsadvies. Hieruit blijkt dat de voorgestelde samenvoeging van de gemeenten Best en Oirschot nadrukkelijk een wens van de betrokken gemeentebesturen zelf is. De minister concludeert dat daarbij een zorgvuldig herindelingsproces is doorlopen. Dit blijkt deels uit de hierboven beschreven voorgeschiedenis en het proces van de totstandkoming van het herindelingsadvies. De minister is verder van oordeel dat de voorgestelde samenvoeging ook naar inhoud voldoet aan de hierboven genoemde inhoudelijke criteria uit het beleidskader. Deze conclusie wordt in het vervolg van dit hoofdstuk toegelicht.

3.1 Draagvlak

Binnen het criterium ‘draagvlak’ worden drie typen draagvlak onderscheiden: bestuurlijk draagvlak op lokaal niveau, maatschappelijk draagvlak en bestuurlijk draagvlak in de regio.

Lokaal bestuurlijk draagvlak

Het proces om te komen tot een gemeentelijke samenvoeging is op initiatief van de gemeentebesturen zelf gestart. Op 2 juli 2025 namen beide gemeenteraden het principebesluit om tot een herindeling over te gaan. De gemeenteraad van Best heeft vervolgens unaniem het herindelingsontwerp en enkele maanden later ook het herindelingsadvies vastgesteld. In de gemeenteraad van Oirschot was bij zowel het herindelingsontwerp als het herindelingsadvies sprake van één tegenstem. Daartegenover hebben 16 gemeenteraadsleden ingestemd met beide besluiten. De beoogde samenvoeging kan daarmee rekenen op ruim voldoende lokaal bestuurlijk draagvlak in beide gemeenten. In tabel 1 zijn de stemverhoudingen bij de vaststelling van het herindelingsadvies weergegeven.

Tabel 1. Stemverhoudingen vaststelling herindelingsadvies in beide gemeenteraden

	Voor	Tegen	Afwezig
Best	23	0	0
Oirschot	16	1	0
Totaal	**29**	**1**	**0**

Maatschappelijk draagvlak

Een gemeentelijke herindeling is een ingrijpend besluit voor inwoners, bedrijven, en instellingen. Uit het Beleidskader volgt dat het streven van gemeenten moet zijn gericht op herindelingen die op een zo groot mogelijk draagvlak kunnen rekenen. Het Beleidskader laat het primair de verantwoordelijkheid van de betrokken gemeentebesturen om het maatschappelijk draagvlak voor een herindeling te beoordelen en daarin te investeren. Daarom dienen gemeenten een logboek bij te houden van op welke wijze inwoners en maatschappelijke organisaties betrokken zijn bij het herindelingsproces en op welke wijze het maatschappelijk draagvlak is vastgesteld, inclusief de ingediende zienswijzen.

Om hun inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties over het herindelingsproces te informeren en te consulteren, hebben Best en Oirschot een participatief traject doorlopen. Deze activiteiten staan beschreven in het logboek bij het herindelingsadvies (bijlage B). Uit dit logboek blijkt dat beide gemeenten tijdig en intensief activiteiten hebben georganiseerd om belanghebbenden de gelegenheid tot inspraak te bieden. Al voorafgaand aan het principebesluit hebben Best en Oirschot inwoners gevraagd naar hun wensen voor en eventuele zorgen bij de vorming van een nieuwe gemeente. Dit is onder andere opgehaald via online vragenlijsten. Deze zijn door 949 inwoners uit Best en 791 inwoners uit Oirschot ingevuld. Daarnaast zijn er participatieavonden georganiseerd en gesprekken gevoerd met inwoners op de lokale

markten. Hieruit zijn enkele rode draden getrokken. Een mogelijke herindeling tussen Best en Oirschot werd als kansrijk gezien voor de gemeentelijke organisatie en dienstverlening, de positie in de regio, woningbouw, behoud en/of verbetering van de leefbaarheid en voorzieningen en voor financiële schaalvoordelen. Zorgen van inwoners zaten vooral op het behoud van lokale identiteit en het dorpskarakter, op toegankelijkheid van dienstverlening, een oneerlijke verdeling van invloed, financiële onzekerheid, groene ruimte en woningbouw en rondom communicatie en informatiebehoefte over een eventuele herindeling. De uitkomsten hiervan hebben de gemeenten betrokken bij de principebesluiten.

Tijdens het opstellen van het herindelingsontwerp zijn inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties vervolgens wederom actief betrokken. Zo is er een inwonerspeiling gehouden via online vragenlijsten. Deze is door 640 inwoners uit Best en 583 inwoners uit Oirschot ingevuld. Daarnaast zijn er themabijeenkomsten georganiseerd rondom specifieke maatschappelijke thema’s, is met inwoners gesproken op diverse lokale markten, in een winkelcentrum, tijdens buurtmiddagen en is een jongerenbijeenkomst georganiseerd. Hierbij is bewust gekozen voor een goede spreiding over beide gemeenten, zodat inwoners uit alle kernen en wijken laagdrempelig konden deelnemen. Inwoners zijn daarbij op diverse thema’s gevraagd wat zij graag meenemen en achterlaten richting de nieuwe gemeente. Uit het participatieproces kwam naar voren dat er breed potentie wordt gezien in de herindeling, maar dat de mate van maatschappelijk draagvlak afhangt van het behoud van identiteit, nabijheid van dienstverlening, heldere communicatie en een evenwichtige aandacht voor alle kernen. Veel inwoners hechten waarde aan een goede balans tussen enerzijds het zorgvuldig borgen van de schaalsprong van de Brainportregio binnen de nieuwe gemeente en anderzijds het behouden van de identiteit en het karakter van de wijken en kernen in het gebied, met oog voor het behouden en waar mogelijk versterken van de leefbaarheid. Uit het herindelingsadvies komt naar voren dat de gemeenten op basis van deze opbrengsten de visie van de nieuwe gemeente verder hebben aangescherpt en dat de gemeentebesturen zich verantwoordelijk voelen om de aangedragen kansen en zorgen een plek te geven in het verdere vervolgproces.

Inwoners (en andere belanghebbenden) zijn tijdens de terinzagelegging van het herindelingsontwerp actief opgeroepen om hun zienswijze in te dienen. Via de websites van de gemeenten, sociale media en verschillende berichten in de lokale kranten zijn inwoners meerdere malen geattendeerd op het herindelingsontwerp en de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen. In totaal zijn er 25 (waarvan 19 unieke) zienswijzen ontvangen, waarvan negen van inwoners uit beide gemeenten en twee van (maatschappelijke) organisaties.

De zienswijzen van de maatschappelijke organisaties geven vooral een aantal aandachtspunten mee voor de nieuwe gemeente. In de zienswijzen van inwoners worden met name zorgen geuit over identiteit, nabijheid, dienstverlening, financiële gevolgen en representatie. Uit de reactienota blijkt dat de gemeenten serieus naar deze zorgen hebben gekeken. Ook hebben zij hierop enkele tekstuele aanpassingen in het herindelingsadvies doorgevoerd.

Tot slot zijn inwoners betrokken bij het naamgevingsproces van de nieuwe gemeente. Bij de Tweede Kamer verkiezingen van 2025 mochten zij een stem uitbrengen op één van drie namen (zie paragraaf 5.2). Al met al kan worden gesteld dat inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties actief zijn betrokken bij het herindelingsproces en dat er voldoende maatschappelijk draagvlak is voor deze herindeling.

Regionaal bestuurlijk draagvlak

Best en Oirschot hebben al gedurende de verkennings- en participatiefase begin 2025 de wensen, beelden en aandachtspunten opgehaald bij buurgemeenten, de provincie en grote samenwerkingspartners in de regio. Dit is gedaan middels bestuurlijk-ambtelijke gesprekken. Er is gesproken met de gemeenten Bergeijk, Bladel, Boxtel, Eersel, Eindhoven, Hilvarenbeek, Meierijstad, Oisterwijk, Reusel-De Mierden, Son en Breugel en met Veldhoven. Naast de provincie Noord-Brabant is gesproken met de GGD Brabant-Zuidoost, de gemeenschappelijke regeling Samenwerking Kempengemeenten (GRSK), Metropoolregio Eindhoven (MRE), Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB), Stedelijk Gebied Eindhoven (SGE) en Veiligheidsregio Brabant Zuidoost (VRBZO).

Verslagen van deze gesprekken zijn opgenomen als bijlage K bij het herindelingsadvies. Hieruit komt naar voren dat er bij omliggende overheden breed begrip en steun is voor de herindeling. De samenvoeging van Best en Oirschot wordt gezien als een natuurlijke verbinding en een logische keuze, gelet op de ligging, cultuur-historische samenhang en de opgaven waar de gemeenten voor aan de lat staan. Er wordt verwacht dat de herindeling bijdraagt aan de bestuurskracht en aan een sterke partner in de regio, wat ook bijdraagt aan de kracht van de regio als geheel.

Tijdens de terinzagelegging van het herindelingsontwerp hebben de omliggende gemeenten en samenwerkingspartners hun zienswijze kunnen indienen. Vijf gemeenten hebben hier gebruik van gemaakt. De

gemeenten Hilvarenbeek, Meierijstad en Oisterwijk hebben een ondersteunende zienswijze ingediend. Ook de gemeenten Eersel en Reusel-De Mierden waren positief ten aanzien van de herindeling, maar wezen op aandachtspunten rond de Samenwerking Kempengemeenten en milieutaken. Omdat de voorgestelde herindeling van Best en Oirschot consequenties heeft voor deze samenwerkingen, gaven deze gemeenten aan hierover graag in gesprek te gaan. In de reactienota op de zienswijzen geven Best en Oirschot aan hierover tijdig nadere afspraken te willen maken. De Samenwerking Kempengemeenten en de Omgevingsdienst ZOB hebben daarbij ook een ondersteunende zienswijze ingediend. Uit het voorgaande wordt geconcludeerd dat de betreffende samenvoeging kan rekenen op breed regionaal bestuurlijk draagvlak.

3.2 Bestuurskracht

In het Beleidskader worden gemeenten gevraagd om in het herindelingsadvies onderbouwd uiteen te zetten welke opgaven ten aanzien van bestuurskracht spelen en hoe de voorgestelde herindeling tegemoet komt aan het gericht versterken van de bestuurskracht. Daarbij wordt bestuurskracht gedefinieerd als het vermogen van gemeenten om hun wettelijke en niet-wettelijke taken uit te voeren en daarvoor de benodigde maatschappelijke en bestuurlijke relaties aan te gaan.

De wens om de bestuurskracht te versterken is voor de gemeente Oirschot een belangrijke aanleiding geweest om tot een gemeentelijke herindeling te komen. Uit onderzoek bleek dat de gemeente onvoldoende is toegerust om zelfstandig door te gaan. In reactie op het verzoek van Oirschot om gezamenlijk een verkenning te starten naar vergaande samenwerking, heeft ook Best onderzoek laten uitvoeren naar haar bestuurskracht.

Uit deze onderzoeken blijkt onder andere dat beide gemeenten afzonderlijk kwetsbaar zijn als het gaat om de ambtelijke capaciteit en het borgen van specialistische kennis en continuïteit. Als gevolg van de herindeling ontstaat een robuustere organisatie van circa 360 fte, verdeeld over ongeveer 450 medewerkers. De nieuwe gemeente kent een betere positie op de arbeidsmarkt en zal meer continuïteit, specialistische kennis en strategische denkkracht kunnen aantrekken. De nieuwe gemeente is daardoor beter in staat om maatschappelijke lokale en regionale opgaven het hoofd te bieden.

Best en Oirschot liggen in de Brainportregio. De opgaven, zoals op het gebied van wonen, bereikbaarheid en leefbaarheid, zullen hier de komende tijd in omvang en complexiteit toenemen. Als gevolg van de herindeling zal de nieuwe gemeente naar inwoneraantal de derde

grootste gemeente van de Brainportregio zijn. Dit leidt tot een stevigere positionering binnen de regio, waardoor de gemeente meer zeggenschap en bestuurlijke invloed zal kunnen uitoefenen.

In het herindelingsadvies hebben de gemeenten voldoende aannemelijk gemaakt dat de nieuwe gemeente zal bijdragen aan versterking van de bestuurskracht. Ook de provincie Noord-Brabant deelt in haar zienswijze het beeld dat de voorgenomen herindeling zal leiden tot verbetering van de bestuurskracht.

3.3 Interne samenhang en nabijheid van bestuur

Uit het herindelingsadvies blijkt dat de gemeenten Best en Oirschot hun onderlinge verschillen en overeenkomsten onderkennen en actief willen benutten. Best en Oirschot zijn van oudsher al sterk aan elkaar verbonden en vullen elkaar op natuurlijke wijze aan. Oirschot profileert zich als kwalitatieve, groene en vitale gemeente. Oirschot heeft een groen en monumentaal karakter en kent een sterke focus op erfgoed en sociale cohesie. Best daarentegen heeft een veel meer stedelijk profiel en kent een economische dynamiek. Best profileert zich als aantrekkelijke gemeente voor wonen, werken en ondernemen, dankzij goede voorzieningen en bereikbaarheid door de centrale ligging in de Brainportregio en aan diverse snelwegen.

De twee gemeenten zijn hiermee complementair aan elkaar. Uit het herindelingsadvies blijkt dat de gemeenten de onderlinge verscheidenheid koesteren. Zij zien de herindeling als een mogelijkheid om de unieke kwaliteiten van iedere kern, wijk en dorp te behouden en verder te versterken. Dit is dan ook één van de uitgangspunten in de opgestelde visie voor de nieuwe gemeente.

In het kader van het verkennings- en participatieonderzoek dat de gemeenten in 2025 uitvoerden, is onderzoek gedaan naar de beweegpatronen van inwoners. Daaruit blijkt dat de inwoners van de twee gemeenten al stevig zijn georiënteerd op elkaars voorzieningen en op die van de naastgelegen centrumstad Eindhoven. Er is sterke onderlinge verbondenheid op het gebied van werkgelegenheid, onderwijs en recreatie. De nieuwe gemeente zal daarom goed aansluiten bij de bestaande leefwereld van inwoners.

Om te komen tot het herindelingsadvies hebben de gemeenten een stevig participatief proces doorlopen. In het herindelingsadvies hebben zij opgenomen dat ook in de volgende fases tot een herindeling de gemeentebesturen voornemens zijn om inwoners actief te blijven betrekken bij de te maken keuzes rondom dienstverlening en nieuw te vormen en te harmoniseren beleid. Ook na de herindeling wordt veel

waarde gehecht aan nabijheid van bestuur en het betrekken van inwoners, zo blijkt uit de opgestelde visie voor de nieuwe gemeente.

Verschillen en overeenkomsten worden gezien en erkend, en er wordt actief in de betrokkenheid van inwoners geïnvesteerd. Daarmee wordt beoogd te voorkomen dat de afstand tussen inwoners en bestuur als gevolg van de herindeling zal groeien.

3.4 Regionale samenhang

De gemeenten Best en Oirschot liggen in de regio Zuidoost-Brabant. Deze regio staat bekend als de Brainportregio. De nieuwe gemeente Best-Oirschot wordt naar inwonertal de derde gemeente in Zuidoost-Brabant en zal daardoor beter in staat zijn om een sterke rol in de regio op te pakken. Een bijdrage leveren aan de grote regionale opgaven is voor beide gemeenten een prioriteit en één van de opgestelde uitgangspunten voor de nieuwe gemeente.

Best en Oirschot participeren al in veel dezelfde regionale samenwerkingsverbanden. Vanaf 1 januari 2028 zal de nieuwe gemeente Best-Oirschot daarvoor in de plaats komen, waarmee desbetreffende samenwerkingsverbanden één deelnemende gemeente minder tellen. Er is als gevolg van de herindeling sprake van één ontvlechting uit een regionaal samenwerkingsverband. Oirschot neemt momenteel deel aan de gemeenschappelijke regeling Samenwerking Kempengemeenten. In dit verband wordt onder meer samengewerkt op het gebied van veiligheid, toezicht en handhaving, ICT en een deel van het maatschappelijk domein. De betrokken gemeenten hebben ingestemd met de ontvlechting. De voorbereidingen hiervoor zijn inmiddels gestart en de financiële consequenties worden de komende periode verder uitgewerkt.

De omliggende gemeenten en regionale samenwerkingsverbanden hebben in de bestuurlijk-ambtelijke gespreksronde en via de ingediende zienswijze positief gereageerd op de voorgenomen herindeling. Zij verwachten dat de nieuwe gemeente een sterkere partner in de regio kan zijn, wat weer bijdraagt aan de regio in zijn geheel. Geen van hen brengt mogelijke negatieve gevolgen voor de regionale bestuurlijke verhoudingen naar voren. Dit getuigt ervan dat het toekomstperspectief van omliggende gemeenten niet nadelig wordt beïnvloed door de herindeling en dat de regionale balans niet wordt verstoord.

4. Financiële aspecten

Op verzoek van de gemeenten Best en Oirschot heeft de provincie Noord-Brabant een financiële herindelingsscan uitgevoerd. Dit is gedaan om

een beeld te geven van de financiële positie van de twee afzonderlijke gemeenten en de nieuwe gemeente en om inzicht te geven in de belangrijkste financiële effecten van de herindeling. Uit de scan blijkt dat er sprake is van een gezonde uitgangssituatie van de gemeenten Best en Oirschot. Wel zijn er uitdagingen om ook de begrotingsjaren vanaf 2026 structureel sluitend te krijgen en/of te houden. Voor beide huidige gemeenten geldt het preventieve financiële toezicht op grond van artikel 21 Wet arhi. Gedeputeerden staten van provincie Noord-Brabant voeren dit toezicht uit. Het is noodzakelijk dat beide gemeenten tijdig maatregelen zullen treffen om tot een structureel sluitende begroting te komen. Dit zal moeten geschieden door beleidsmatige keuzes te maken over baten en lasten, investeringen en prioriteiten. De provincie Noord-Brabant doet hiertoe verschillende aanbevelingen die moeten worden gezien als reguliere aandachtspunten voor de komende periode. De genoemde aandachtspunten zouden ook zonder een herindeling aan de orde zijn.

Naar verwachting zal de algemene uitkering aan de nieuwe gemeente Best-Oirschot ongeveer 1,3% (€ 1,25 miljoen) lager zijn dan de som van de algemene uitkeringen die de gemeenten Best en Oirschot zonder de herindeling zouden ontvangen. Dit komt grotendeels door het verlies van éénmaal het vaste bedrag in de algemene uitkering.

Op grond van de maatstaf herindeling krijgen de gemeenten voor de tijdelijke kosten om de herindeling te realiseren (ook wel aangeduid als frictiekosten) een uitkering uit het gemeentefonds van ongeveer € 6,36 miljoen verspreid over vijf jaar. De eerste betaling vindt plaats in het jaar voorafgaand aan de herindeling.

5. Overige aspecten

5.1 Herindelingsverkiezingen en zittingsduur gemeenteraad

Bij een wijziging van de gemeentelijke indeling vinden tussentijdse gemeenteraadsverkiezingen plaats, waarvan de organisatie berust bij de naar inwonertal grootste betrokken gemeente (artikel 52 Wet arhi). In dit geval dienen tussentijdse gemeenteraadsverkiezingen te worden gehouden voor de gemeenteraad van de nieuwe gemeente Best-Oirschot. De gemeente Best is de naar inwonertal grootste betrokken gemeente en derhalve belast met het organiseren van de verkiezingen.

De beoogde datum van herindeling is 1 januari 2028. De herindelingsverkiezingen zullen daarom plaatsvinden op 24 november 2027, namelijk 44 dagen na de dag van kandidaatstelling die voor deze verkiezingen is bepaald op 11 oktober 2027 (artikel 55, tweede lid, Wet arhi).

De eerstvolgende reguliere gemeenteraadsverkiezingen vinden plaats in maart 2030. Om te voorkomen dat de nieuwe gemeenteraad slechts korte tijd zitting heeft, neemt de gemeente Best-Oirschot geen deel aan die verkiezingen (artikel 56e Wet arhi). De eerstvolgende reguliere gemeenteraadsverkiezingen voor Best-Oirschot zijn daarom in maart 2034. Dat betekent dat de gemeenteraad die bij de herindelingsverkiezingen in november 2027 worden gekozen zes jaar en drie maanden zitting zal hebben.

5.2 Naamgeving

De gemeentebesturen van Best en Oirschot zijn door middel van een participatief proces gekomen tot een naam van de nieuwe gemeente. Inwoners van Best en Oirschot konden tussen 25 augustus en 21 september 2025 potentiële namen voor de nieuwe gemeente aandragen. Dit kon op verschillende manieren: fysiek bij het gemeentehuis, tijdens participatieavonden en via een onlinemogelijkheid. Een externe, onafhankelijke naamgevingscommissie kreeg de opdracht om op basis van alle naamsuggesties uit de samenleving, te komen tot drie herkenbare, toekomstbestendige en bruikbare namen voor de nieuwe gemeente. De naamgevingscommissie heeft alle binnengekomen reacties getoetst aan vooraf vastgestelde toetsingscriteria en is unaniem gekomen tot een selectie van drie toepasbare namen. Deze drie namen zijn tijdens de Tweede Kamerverkiezingen op 29 oktober 2025 voorgelegd aan inwoners, waar zij in het stemhokje één voorkeur mochten uitbrengen. Ruim 30.000 inwoners hebben een voorkeur aangegeven. Hiervan heeft een ruime meerderheid (63,65%) gekozen heeft voor de naam ‘Best-

Oirschot’. De gemeenteraden van Best en Oirschot hebben deze uitkomst overgenomen in het herindelingsadvies.

In het Beleidskader is opgenomen dat het de voorkeur heeft van het kabinet om een nieuwe naam te kiezen voor de nieuwe gemeente of een gemeentenaam te gebruiken van één van de betrokken gemeenten. Namen die zijn samengesteld uit twee of meer gemeentenamen (bijvoorbeeld met een koppelstreepje) dienen te worden vermeden. Alhoewel de samengestelde naam Best-Oirschot dus niet de voorkeur heeft, wordt rekenschap gegeven aan het feit dat de betrokken gemeenten een participatief proces met inwoners hebben doorlopen om te komen tot deze naam. Hier sluit de regering dus bij aan.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
P.E. Heerma